

Locuina'ta Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

o in

Strat'a tragatoriului [Ló-vészutoka], Nr 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decat numai de la corespondentii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii transmisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 8 fl. v. a
Pre ciese lune . . . 6 „ „
Pre annu intregu . 12 „ „

Pentru Roman'a :
pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru inseritiuni :
10 cr. de linia, si 30 cr. taos'a timbrale pentru fiesoc-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 2/14. nov., 1871.

(Departari si despartiri sentimentali, emotivitate.) In Sied. de sambeta (11 Noem.) a camerei deputatilor Ungariei ministrulu Slavi fece comunicatiunea officiala, ca ministrulu pres. Andrasí este chiamatu de imperatulu a inlocui pre D. Beust in postulu de cancelariu imp. si ministru de externe allu statulu ostrungurescu, si ca prin urmare intregu ministeriulu ung. si-a datu demisiunea, deci roga pre reprezentantii tieriei ca in scurtulu intervallu catu va tiené (multu pana joi-a viit.) crisea ministeriale se nu tiena siedintie publice, ba neci chiaru in sectiuni se nu se lucrede. Camer'a primi acesta dorintia. — Conte Andrasí, dupa consultariile avute cu Deacu si alti corifei, precum si cu fostii sei collegi, domineca ser'a merse in clubulu deachistiloru pentru a multiami mameluciloru guvernamentali de servitiile si spriginirea ce i-a datu in totu timpulu stapanirei salle. Intr' altele disse ca, pornindu a calca pre lunecosulu terenu allu diplomatiei, si-duce a minte de diplomatulu (Talleirand) care enunciasse cunoscut'a assioma ca „limba ar' fi data (diplomatiloru) pentru a-si pote ascunde cugetele“ ceea ce d'insulu neci candu nu vre se urmedie; dsa va vorbi pururea precum cugeta, si numai de un'a i-pare forte reu, ca chiaru in momente de mare insemnate limba nu ajunge pentru a reproduce deplinu cugetarile, acest'a o sente in momentul de facia, avendu a face una declaratiune si una rogare! Declaratiunea este: pre dsa lu duce la Vien'a detorint'a cãtra dinastia, imperiu si patri'a sa, a caroru interese asta-di sunt atatu de identice, catu nu ar pote servi la toti trei. Era rogarea dsale este, ca mamelucii se tiena tare ca ferulu disciplin'a de mai nainte, spriginindu assemene si pre urmatoriulu seu, adause ca nu va uitã amicitia loru dar neci nu o va gasi acolo unde se duce. . . . Andrasí fũ atatu de emotivnatu, catu nu potũ grai mai de parte. Alta di (luni) demaneti'a plecã la Vien'a. Ministeriulu andrassianu si-a inchiatu cursulu.

Assemene scene idillice in Vien'a la palatiulu ministeriului de externe se repetã in aceea-si di (12. l. c.) — D. Beust la 11 ore sosl in mediuloculu fostiloru sei subalterni, adunati in audientia solemnã sub conducerea respectiviloru capi de sectiune, ca gaitori. D. Hofmann (in numele cis-laitaniloru) si D. Orczy (in numele translaitaniloru) adressara dlui Beust cuvinte de condolentia si urãri de calle buna. Orczy, intr'altele, accentuã marile servitie a le lui Beust pentru Ungari'a si binevointia, amicitia lui dovedita in totu timpulu facia de patri'a sa. — Beust, in respunsulu seu de „remaneti sanetosi!“ disse ca se duce cu consciintia impacata, cu neclatita credintia in viitoriulu acestui imperiu, in esistintia si prosperarea lui, cari tote se cascigara in dillele petrecerii salle aici (d. Beust este nu numai pre modestu, ci unu barbatu de mare si tare credintia) ca pleca cu credintia (a crede insemnã a nu sei) d'a lasã postulu seu in mani probate. Apoi inchiã cu emfase „gratia si favorile monarcului, inerederea reprezentantiloru (?) poporeloru, affectiunea concetatiuniloru, acestea l'incungiura, deci cum nu i-s'ar intari inim'a?“ — Dupa acestea tote ar' trebui se credemu ca d. Beust se afla in allu sieptelea ceriu de unde aude angerii cantandu. D. Andrasí, mai pucinu fericitu, se pare ca aude absurditoriulu „memento mori!“ prognosticatu prin profeticele cuvinte ale repausatulu Eötvös, care, venturandu-se cestiunea cancellariatulu andrassianu, i-ar' fi observatu ca d'insulu in Vien'a are se fia numai una papusia intinsulata cu cordelle, clopotielle, etc. (Christbaum-copaci in florilatu cu cigari miguri spre bucuria copiiloru la serbatorea craciunulu.)

„Pesther Lloyd“, favoritul organu (buletinu) allu dlui Andrasí, combate parerea ca patronulu si protectorulu seu ar' fi unu copaci fara de radecine, d'in contra dice, ca Andrasí este unu arbore potinte alle carui-a radecine se intindu d'in Vien'a pana in Ungari'a si cari i voru da potere de ajunsu spre a se pote sustiené in contr'a torintelu coterlei reactionarie.

Noi interpretãmu oraclulu Max-Falkianu estu-modu: cellu ce insu-si face parte d'ia reactiune nu pote portã frica de reactionari. D. Andrasí va avé a sustiené impetulu altoru felu de torenu si daca va cadé, precum nesmintitu si in surtu timpu are se cadia, nu va cadé pentru ca dora este prealiberalu si emineminte constitutionalu, ci cu totulu pentru alte cause politico diplomatice. — D. Andrasí nu va scote nemica la calle precum n'a potutu antecessorulu seu fanaronu cu tote laudele proprie, dsa nu va avé se lupte atatu cu reactiunea, catu mai alesu cu gigantele doue currente, intre cari fluctua bietulu imperiu ostrungurescu si acestea sunt: currentele contrarie alle politiceii tiariloru nordici, currentulu nemtiescu si currentulu slavonescu. De va scif evitã Andrasí acésta Scilla-Charibde — erit magnus Apollo, dar nu va fi, nu pote fi, pentru ca dsa, ca si Beust, nu va vre, prin urmare nu va poté evitã periculu, pentru ca va merge cu torrintele nemtiescu, de care si-a legatu nemulu seu sortea si viitoriulu. Andrasí este inincipu neimpacatu allu principiulu de natiunalitate, (aplecatu la alte natiuni, a fara de a sa cea magiara) si in parte Slaviloru, prin urmare allu imperiulu insu-si, slavu in majoritatea sa. deci d'insulu in locu ca se pota conduce barc'a la limanu, va impinge in Scilla seu Charibde si va fi trantitu, de nu imecat. Andrasí va incercã a-si cascigã pre Poloni, frati de cruce cu Magiarii, dar cu cei lalti slavi si a nume cu cheii, nu va poté face impacatiunea, chiaru candu ar' cercã-o, si va fi trantitu inea la inceputulu cararei salle diplomatice. Deacum se prognostica inlocuirea sa cu nou pãrlitulu conte Lonyai, carele mai indemanatecu si ageru financiaru, iubitu la curte, ca unu individu de mare folosint'a. . . va cercã si ellu noroculu pana si cu infintiarea parlamentulu centrale, facundu de rusine, de s'ar poté, chiaru si pre maiestru Schmerling. Asi se vorbesce aici si „Magy. Ujság“ se teme de acésta eventualitate, ba si de venirea lui Lonyai la stapanire in Ungari'a, infruntandu-lu aspru pentru neertatulu peccatu, ca d'insulu antãiu (?) ar' fi intrudusu si generalisatu corruptiunea in Ungari'a. Noi atãta credemu si potemu scif ca neci Andrasí, neci Lonyai nu sunt acei barbati de statu, cari se pota consolidã imperiulu prin multiunirea poporeloru. Autonomia provinciale si autonomia natiunale, nu a fostu, nu este si nu voru fi scrise pre fiaamur'a loru. Fãra acestea nu se pote, am d'issu-o si o d'icemu neincetatu. Austri'a numai ca statu federale pote avé vietia — cu minciun'a dualistica seu centralistica, ambele totu numai suprematisatorie in folosulu unui seu a duoru eleminte, nu o pote duce lungu, ba periculum in mora. Videat Andrasí, ca-ci este or'a a unu-spre-diece-a.

Avemu ore lipsa de una lege noua electorala ?

III.

‡ Logosiu. — Acum venimu la partea a dou'a a legii electorale, adeca la conscrierea alegatoriloru.

Pote voru fi cugetandu unii, ca neci ca ar' fi lipsa a vorbi despre acésta mai pre largu. — Pentru ce? — Pentru ca daca calificatiunea de alegatoriu ar' fi asiè simpla si uniforma, precum indegetaramu mai susu, va se d'ica unu censu detiermuritu, egalu pentru toti, cari pre usioru s'ar' poté documentã cu libelele de contributiune, atunci alegatorii indreptãti s'aru poté presentã cu acéstu documentu a mana chiaru inaintea comisiunii de alegere, la insu-si actulu alegerei.

Inse noi sciundu d'in esperintia cãta esactitate se potfese la actulu alegerei, si cãtu tempu s'ar' perde cu esamãnarea libeleloru acestoru-a, si cu constatarea identitatii personali, — suntemu de parerea ca conscrierea preliminarã e nesmintitu necessaria, ca asiè comisiunea adunãtoria de voturi la actulu alegerei, se aiba a mana una lista esacta, corecta si rectificata cu atãtu mai vertosu, ca cu totu dreptulu trebuie se presupunemu, ca si pre langa una calificatiune astfelu de simpla se potu intemplã abusuri, si asiè de a se

lasã campu liberu pentru rechiamatiuni pro si contra. Noi dara suntemu pentru una conscriere preliminarã a alegatoriloru.

Suculu dispusetiuniloru legii electorale d'in an. 1848, in privintia conscrierei alegatoriloru, se reduce la urmatoriele:

a) Comisiunea centrale alege d'in sinulu seu, pentru fia-care cercu electoralu, cãte 3 membri conscrietori. (§. 12. lit. a).

b) Totu acea comisiune centrale desige d'iu'a, in carea conscrierea si-va luã inceputulu, la unu locu desemnatu pentru acéstu scopu in ambitulu cerculu alegatoriu, si se va continuã neintreruptu in 14 d'ile. (lit b.). —

c) §. 13. detiermuresce, ca terminulu prefingundu uu poté fi mai scurtu de 21 d'ile, computandu de la detiermurirea comisiunii centrale, neci poté fi mai lungu de 30. de d'ile. A poi terminulu e de a se face cunoscutu, prin circularie, de pre amvonu, prin afisie si alte moduri indatinatate de publicare.

d) Comisiunile conscrietorie au de a tiené siedintie in loculu predesemnatu alu cerculu, in restempu de 14 d'ile, in tãta d'iu'a, si pre alegatorii, cari se voru insinuã, a-i induce in o lista tabelaria. — Pentru orientarea membriloru conscrietori li se predau acelor-a listele fostiloru alegatori comitatensi si civi cetatienesci, conscrierile de contributiune, si alte date si admimicula de asemenea natura. Daca s'ar nasce dubiu despre dreptulu cutarui-a, acéstu-a e obligatu a-si documentã dreptulu de alegatoriu (§. 14. si 15).

e) Cei ce se primescu ca alegatori, de locu se incunoscintedia despre acésta prin comisiunea conscrietoria, asemenea si cei ce se respingu se inducu in o lista separata. Unu esemplariu d'in listele de conscriere (sunt de a se luã 3 esemplarie) se espune la unu locu detiermuritu de comisiunea centrale in restempu de mai multe d'ile, ca ori si cine se lu pãta esaminã pentru a poté reclãmã la comisiunea centrale, seu pentru primirea sa daca a fostu respinsu, seu pentru respingerea altui-a, care dora cu nedreptulu a fostu indusu in lista. (§§. 16. 17. 18.)

f) In fine, unulu ca acelu-a care nu s'a insinuatu in restempulu prefiptu inaintea neci unei comisiunii conscrietorie, nu mai poté se reclame la comisiunea centrale. (§. 19.) —

Nu se pote negã, ca acestea dispusetiuni pentru ducerea in capetu a unei conscrieri nominali bune si autentice, contienu unele mesure bune si conforme scopulu. — Inse despre alta parte nu se pote negã neci acésta, si ori-care, care va esaminã cu atentiune acéste mesure, va observã, ca forte multe d'in'trinsele porta in fruntea-si timbrulu precipitatiunii si alu cercustãrilor de atunci (d'in 1848). — Dar' mai in urma, si mai alesu sunt cu greu practitabile, si deschidu campu largu pentru abusuri si sicanerie partisane.

Se vedemu.

Inainte de tãte n'avemu mai multa lipsa de una comisiune centrale anume pentru conducerea afaceriloru de alegere, adhoc alãsa — In intielesulu legii d'in 1868 despre municipie, vomu avé una comisiune stabile comitatensa, carea, pre langa alte agende ale sale, va poté conduce d'in centru si treburile alegatoriloru de ablegati.

Mai departe principulu conducatoriu in afacerea conscrierii nu poté fi altulu de cãtu acelu-a, ca tuturoruru acelu-a, cari cugeta ca posiedu dreptulu de alegatoriu, se li sedèe oca si unede ajunsu de a-si validitã acéstu dreptu, prin urmare de a se poté insinuã pentru a fi primiti in elencu.

Inse noi afirmãmu, ca pre langa modalitatea de pana acuma prescisa in legea d'in 1848, ast'a n'a fostu totu-de-un'a si pre-totindenea cu potintia.

Mai antãiu trebuie se atacãmu acea dispusetiune, ca pentru unu cercu intregu alegatoriu se se denumãca 3 membri conscrietori prin comisiunea centrale (ori cea fiitoria stabile.) La prim'a vederi va se fia lucru chiaru inaintea ori si cui,

că acea comisiune, ori centrale, ori stabile, va să reese în majoritatea ei, după numărul și proporțiunea partidei, carea e mai mare și mai puternică în comitatul, de unde urmădă, că și membrii conscrietori voru fi preste totu reprezentanții, séu mai bine d'cundu primii agenți ai acelei partide.

Cum-că unde va să ducă acést'a, cine nu vede? și cine n'a esperiatu în timpurile trecute? Au nu scimu, că o astfelu de comisiune conscrietoria, apartienetoria unei partide, afla sute și mii de moduri, că alegatorii acei a, despre cari dins'a scie înainte, că nu voru să tiena cu partid'a ei, să remana neinscristi? Séu trebuie să amintim în detaliu despre apucaturele cunoscute ale lor? — Vine unulu, se insinua, — ei! libelulu séu bucvariulu nu e în rōndu, — identitatea persoanei se aduce la indoieala s. c. a. — merge la Pontiu la Pilatu, ada-ni acestu séu acelu documentu! Sermanulu merge, inse până ce ambla la Petru la Pavelu trece tempulu și alu conscrierei, și alu rechiamatiunei! Trop tard!

Apoi vedi, legea d'ice, că comisiunea conscrietoria trebuie să siedo în unu locu, anumitu, în restempu de 14 d'ile, și să ascepte acolo pre acei ce voru să se presente. — Acésta dispusetiune a legii raru comitatul o a urmatu până acum în intielesulu literale, parte pentru ace'a, că nu se cam află comisiune, carea cu neglijarea trebureloru ei private să siedo 14 d'ile în unu locu parte pentru ace'a, că, precum erau impartite cercurile electorali, și defptu loculu centrale de conscriere, mai neci candu n'au fostu în stare totu alegatorii să alerge la acelu locu pentru a se inscrie — séu dacă vineau, pre cine nu gaseau în locu eră chiaru comisiunea conscrietoria.

A trebuitu să se invente una modalitate nouă; inse neci ast'a n'a ajutat multu. — Acésta modalitate a statu în ace'a, că comisiunile conscrietorie să fia ambulante, d'in comuna în comuna, séu d'in notariatu în notariatu. — Bine! — Dar' afara de ace'a, că mai că e o imposibilitate fizică că un'a și ace'a-si comisiune conscrietoria în restempu de 14 d'ile să cercetede 30—40. comunități, și pre totindenea să petreca atât'a tempu, câtu se cere pentru conscrierea alegatorilor, ce se vedi inca? — Candu membrii comisiunei, — séu baremu duoi d'in ea, și ast'a eră majoritate, — cugetau, séu sciau, că în cutare comuna, séu notariatu, alegatorii se tiena de partid'a contraria, nemicu eră mai usioru de câtu a întocmî lucrulu asiè, că respectiviloru conscriindî să nu li remana neci tempu fisicu de ajunsu, pentru de a se presentă. — Ast'a a fostu una cauza, că p. e. în comitatulu Carasiului, în unele comune — precum amintiram și în altu locu — abia s'au inscristu duoi, trei alegatori. Apoi aici neci rechiamatiunea n'a potutu să ajute de feliu. (vedi mai susu sub f.).

Cine nu vede, că aici de ajutat? că e de a se modifică acésta parte a legii electorali? — Si cum? —

Noi într'adeveru marturisim, că nu sentim chiaru mare în noi, de a propune unu espedientu infallibile. Sustienemu și aici, că si la ori-ce dispusetiune omenesca, ace'a, că o mesura, carea aprosimativu e mai practică, și e mai putienu espusa a poté fi eludata, e relativu cea mai bună. Si d'in acestu punctu de vedere, baremu de-o-cam data,

va să d'ica până atunci, până candu esperint'a și pracs'a ne-aru investi ce-va mai bunu, amu propune urmatoriulu modu de conscriere pentru alegatori.

Comisiunea conscrietoria nu e de a se esmite pentru unu cercu întregu alegatoriu, pentru că ace'a, d'in cauzele mai susu espuse, nu e în stare a-si implini misiunea sa cu esactitatea și imparțialitatea receruta. Ci fia-care cercu alegatoriu e de a se impartî în subcercuri constatatorie d'in 6—10 comune, și pentru fia-care subcercu să lucre câte una comisiune conscrietoria separata. — Subcercurile să se arondeze cu privire la cercurile notariali.

Comisiunea centrale denumește séu alege numai pre presiedintele comisiunei conscrietorie, care să se ièe câtu se pôte, d'in ambitulu subcercului respectivu, prin armare pôte să fia și afara de sinulu comisiunei centrale.

Presiedintele să aiba diurnulu seu potrivit, pre tempulu câtu funcgeja în acésta calitate.

Pre langa presiedintele să funcționede că membri ai comisiunei conscrietorie, în fia-care comuna, judele s. unu membru alu corpului reprezentativu, prin acestu-a alesu, și în urma respectivulu notariu, că secretariu, care are de a duce protocolulu și list'a conscriiloru.

Să se ducă numai una lista originale, de pre carea apoi să se ièe doue copie autentice, subscrise de presiedinte, și respectivulu secretariu.

Presiedintele comisiunei conscrietorie are să petreca în fia-care comuna, dacă ace'a nu numera mai multu de 1500 suflete, celu putienu una d'i, și să se ocupe cu conscrierea neintreruptu de la 8 ore demaneti'a până la 6 ore ser'a, luandu afara una ora de repausu.

În comunele mai mari de câtu cu 1500 suflete, sunt a se petrece atât'e d'ile de câte ori se cuprinde 1500 în numărulu locuitoriloru. Fractiunea preste 1500 să se compute pentru una d'i întreaga, séu pentru una diumetate de d'i, amesuratu marime fractiunei. —

Subcercurile să se impartă asiè, că conscrierea alegatorilor la neci unu casu să nu pretinda mai multu de 14 d'ile.

List'a e de a se provedé cu rubricile necesarie în privinti'a numelui, conumelui locuintei, etății, calificatiunei positive séu negative. În rubric'a respingerei e de a se indică pre scurtu caus'a acelei-a.

Fia-care primitu că alegatoriu să capete de la comisiunea una siedula verificatoria, în carea să fia espusu numele și conumele, locuinti'a și etatea alegatoriuului, care siedula va servi pentru alegatoriu de documentu la actulu alegerei. —

Pentru rechiamatiuni pro și contra, cari se facu de-a-dreptulu la comisiunea centrale, este a se defge prin comisiunea centrale unu restempu mai putienu de 14 d'ile, socotitu de la d'ia siedintiei, în carea s'au luat la pertractare conscrierile tramise d'in tôte sub-cercurile.

Atātu terminulu conscrierii, câtu și celu de rechiamatiune e de a se face cunoscutu în tôte comunitățile prin mijlocele indatenate, dar' deschilintu prin afisie.

Una copia d'in list'a de conscriere (care e de a se luă pentru fia-care comuna pre cola se p a r a t a) de locu după finirea conscrierei e

de a se afige pre zidulu casei comunale, unde are să remana până la finitulu rechiamatiuniloru. Unu alu doilea esemplariu decopiatu se tramite la ministeriu, éra esemplariulu originale remane la comitatul.

Acestea aru fi după parerea nostra, în trasure mai generali, mesurile, cari aru fi să se ièe în privinti'a conscrieriloru.

Pote ni s'ar obiectă d'in un'a séu alta parte, că tōta procedur'a ar fi pré decentralisata, și asiè espusa la multe minutfosități. — Ei Domniloru! în astfelu de cauze trebuie să fimu minutfosi, că să scapăm de abusuri. Apoi noi credemu, că modalitatea prin noi propusa ar coresponde de totu cerculu mai amplu de activitate, care pentru comune e prevediutu în art. 18 d'in 1871. — Si în fine s'aru delatură, după potintia, și abuserile, și fortiele partisane, pentru că afara de presiedinte, ceia-lalti membri ai comisiuniloru conscrietorie, va să d'ica: judii comunali, reprezentanții comunali și notarii, alesi că atari, sunt de a se socoti că efuinti'a vointiei majorității d'in respectivele comune.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 10. noemvre, 1871.

Presiedintele Paulu Somssich deschide siedinti'a la 10 ore a. m. D'in partea guvernului au fostu de facia ministrii: Stef. Bittó și Teod. Pauler.

Dupa verificarea procesulu verbale alu siedintiei trecute și după presintarea mai multoru petitiuni, cari se treca la comisiunea petitiunaria, deputatulu Stefana B á r d o s s y, alesu în cerculu Ruma, cottulu Eisenburg, pune pre biuroulu camerei litterele sale credentiunale. — Se tramitu comisiunii verificatorie.

Ales. Csiky spune, că multe interpellatiuni remanu nerespuse, și, pentru că să se delature acestu reu, oratorele a presintatu inca de multu unu proiectu de resolutiune, după care ministrii să fia îndetorati a respunde la tōte interpellatiunile într'unu tempu anumitu; dreptu-ace'a întiesce deliberarea proiectulu seu de resolutiune și cere să se puna la ordinea d'ilei.

Alessandru T ö r ö k presinta unu proiectu de resolutiune, după care camer'a are să esmita una comisiune constatatoria d'in roai multi membri, carea, esaminandu regulamentulu camerei, cu privire la defectele obveniende la procederea verificatiuniloru și la normele de consultări să presinte inca în sesiunea acést'a unu proiectu de lege despre îndreptarea regulamentulu. — Se va tipări și la tempulu seu (?) se va pune la ordinea d'ilei.

Trecundu apoi camer'a la ordinea d'ilei, se continua desbaterea specială a sup'r proiectulu de lege despre venatu, și se delibera întregu și cu acést'a

Siedinti'a se incheia la 113/4 ore a. m.

Siedinti'a de la 11. noemvre.

Presiedintele Paulu Somssich deschide siedinti'a la 10 ore a. m. Guvernulu a fostu reprezentatu prin ministrii: Bittó, Pauler, Tisza, Pejacsevics, Szlavy, Wenckheim și Tóth.

Dupa verificarea procesulu verbale alu siedintiei precedente, presiedintele anuncia mai multe petitiuni juridictunarie, cari se treca la comisiunea petitiunaria. — Deputotulu Desideriu Szilágyi, alesu în Alb'a-Iuli'a, pune

FOISIORIA

Domnulu a d'isu si s'a facutu.

(Fine.)*

Totu istori'a ni documentéza, că stramosii nostri au fostu infricosiati în astu-feliu de lupte și că au avutu succese enorme, că-ci domnirea loru devenise cunoscuta preste tota lumea.

Legea creatiunii d'ice: tōte sunt trecutorie, asiè a trecut si domnirea loru prin îngamfare, orba neunire și neactivitate, și asta-di descendenti acestui poporu puternicu și gloriosu posedu forte pucinu d'in multulu stramosiloru loru. — Ba, do rere, totu d'in caus'a neunirei, nelucrării și dacă voim, a sumetlei vedemu că acesti-a perdu totu mai multu, și fatalitatea ni areta că fiic'a cea mai mare, sor'a nostra dulce mai eri fuse adusa aprōpe la sapa de lemn.

Istori'a ni documentéza, că noi, romanii, inca amu avutu partea nostra la acestu daru corescu; ni documentéza că partic'e'a de pamentu, pre care locuim, a fostu d'in vechime esclisivu a nostra. Pline sunt tōte tieniturile de urme, lucrări, monumente și inscriptiuni romane, doveda că mai înainte erau ale parintiloru nostri. — Numirile vechie și noue ale tierelor, ale muntiloru, ale fluviloru, ale campiloru, ale delz riloru și luncelor, tōte, tōte acestea sunt documente viue despre ceea ce romanulu au pusedatu.

*) Vedi Nrii 105, 106, 107 și 108 ai „Fed.“

Nu e scopulu acestoru pucine sire, ci e detor'a istoriei a ni documentă ce avé romanulu și a se preocupă de fatalitatea cum le-a perdu; — a fostu lasitate, a fostu tradare, orba reunire; a fostu fortia maiora, au insielatiune, — a fostu neingrigire și lenevire séu chiaru vitiuri s. a., acestea ni va documentă istori'a.

D'in parte-mi d'icu d'in convingere, că eu câtu sunt adeverate asertiunile și documintele istoriciloru, cari afirma și ne asigura că: „romannulu s'a luptatu mai multu pentru limba, decâtu pentru vieți'a“, cu atât e mai adeverat, mai siguru că: „dacă limb'a a fostu romanului scumpa, pamentulu i-a fostu pré santu.“

Pré santu a fostu și este pamentulu romanului și acést'a ni o documentéza istori'a, asiè d'cundu la tota pagin'a.

De la desealecarea romanului în tierete cari le locuesce, de mai bine de 17 secle a fostu natiunea romana gigantica fortaretia contr'a invasiuniloru barbariloru, tatariloru, musulmaniloru și a altoru popore selbatiche, cari amenintiau Europ'a, cari au nimicitu multe alte popore și s'au asiediatu pre vetrele lor. — Natiunea romana a fostu puternic'a fortaretia și scutul poporeloru occidentale contr'a laveli periculoase d'in orientu; ba a fostu fortaretia neinvinosa contra paganismulu, de care eră Europ'a amenintia. — A fostu murulu de adapostire pentru poporele occidentale, sub a carui-a scutire ele s'au maritu în numeru, au inaintatu în cultura și asiè s'au bucuratu și se bucura de o mai bună perfectiune, de o mai mare înflorire și avut'a, prin urma-re asta-di se tiena ferice și sunt maretie.

D'icu, 17 secle s'au încercatu poporele barbare a rapî romanulu tier'a, a-i rapî vieți'a, pamentulu și totu ce are, inse bunu e Ddieu, și asta-di vedemu cu bucuria că vechi'a Dacia e totu romana, o parte libera și independenta (Romani'a libera); éra cealalta parte, de-si cucerita nu prin lupta derepta ci mai multu prin intrige și insielatiune, totu-si e populata în genere de romani, și nemurile cari locuescu în acestea tierete sunt primite că ospeti.

Deci mare a fostu îndurarea ceréscă, mare a fostu bravur'a romana și cugetatoriulu dereptu trebuie să admire vieți'a poporului și pre poporulu romanu carele, napaditu de atâtea părți, atacatu în nenumerate rânduri de poteri infricosiate și mari, de barbarii, cari că lacustele întunecau cu multimea loru sorele și în urm'a lor și pamentulu eră arsu și friptu. Romanulu sciù infringe acestea plage și sciù să remana stapanu, séu celu pucinu predomnitoriu în tieretele sale.

Periculosi au fostu barbarii crudi, dar' mai periculoase că acesti-a au fostu și sunt nemurile primite că ospeti, fatala a fostu și este pentru poporulu romanu marinimositatea și bunetatea romanului.

Dacă ordele barbare, dacă infricosiții și numeroși tatarii, musulmani, s. a., nu au potutu despoiá pre romanu de ce i lui mai santu, nu l'au potutu despoiá de pamentu, apoi ospetii prin marinimositatea romanului primiti în casa, acum'a s'au pusu la masa, traescu și se desfateza; — pamentulu, acestu santu odoru alu romanului li dá tōta multumirea; i face stapanii d'ilei, li dá predomnirea, și

pre biuroulu camerei litterele sale credentiale. Se tramitu comisiunii verificatorie.

Franciscu Ch or in interpelleza pre ministrulu de justitia, daca e adeverata scirea respandita prin diuarie, ca comisiunea formata d'in membrii curiei regesci, carea s'a emisus spre a face modificatiunile la procedura civile, devenite necesare prin organizatiunea tribunaleloru, ar fi cerutu autorizarea, ca se-si pota estinde activitatea a supr'a transformarii radicale a procedurii civile?

Daca este adeveratu, cugeta dlu ministru, ca la reviziunea procedurii d'in cestiune se proceda astfelu, ca de una parte se nu se periclitaze interesele justitiei prin introducerea unui provisoriu nou, er' de alta parte, prin acasta noua despusetiune se nu se traganeze atatu esecutarea neamenata a organizatiunii tribunaleloru, cata si punerea in lucrare a unei procedurii civile, basate pre principiile verbale si ale publicitatii.

Ministrulu de justitia B itt 6 declara, ca elu a insarcinatu comisiunea, ca se-i asterna unu proiectu despre delaturarea scaderiloru celoru mai pregnante ale procedurii civile, si ca i-a si datu se intielega, ca ea se pote consulta si despre impregiurarea, daca curtea de cassatiune are se se sustiena si pre venitoriu in form'a sa de asta-di, si ore n'ar fi mai de doritu a se contopi era cu judecatori'a suprema? (Aprobãri viue d'in mai multe parti.) Mai departe oratorele a declarat comisiunii, ca, la casu candu s'ar proiecta contopirea curtii de cassatiune cu judecatori'a suprema, — unu concludu pre care diet'a presinta n'ar avé tempu a lu radica la valoare de lege, — afara de acestu proiectu radicalu comisiunea se mai elaboreze si altulu de importantia mai mica, prin care s'ar poté delaturá scederile cele mai ardiatorie d'in procedura civila. Mai departe, fiindu-cã in comitate esiste pana acuma, cu privire la procedura criminala, una pracsã forte diverginta, oratorele a insarcinatu comisiunea ca se elaboreze unu proiectu, care se inlesnesca introducerea unei procedurii uniforme a tribunaleloru in acasta privintia. Relativu la observarea interpellatorului despre publicitate si verbalitate, oratorele observa, ca in thesi urmarea acestoru principie offere cele mai mari garantii spre eruarea adeverului materialu. Cu tote aceste inse oratorele se vede silitu a declara, ca nu are curagiulu d'a introduce in Ungaria inca de pre acum'a aceste principie, de-ora-ce aici lipsesce totu ce formeza conditiunea premergutoria acestoru-a; lipsesce unu dreptu ordinariu formalu si materiale, lipsesce statulu judiciariu si advocatiulu, precum se recere aci, lipsesce institutiunea notariloru publici si inca alte multe, cari la introducerea acestui sistemulu aru trebui se exista degiã. Ministrulu privesce publicitatea si verbalitatea de incoronarea justitiei, dar' nu de basa de la carea trebuie manecatu.

Franciscu Ch or in concede, ca curtea de cassatiune sta in contradicere cu procedur'a scripsale, dar' ea fu introdusa de ministrulu de mai innainte chiaru numai pentru a pregati publicitatea si verbalitatea procedurii. Recunosce difficultatile cu cari este impreunata introducerea loru, dar' pentru ace'a nu voiesce se renuncie la ele. — Camer'a iè actu despre respunsulu ministrului.

Iulu Gy ö r f f y propune, ca dupa deliberarea proiectulu de lege despre comunele contractualiste se se puna la ordinea d'ilei proiectulu de lege industriariu. Danilu I r á n y i invita camer'a a tramite la sectiuni proiectulu de lege despre libertate religiuaria, ca se se pota pertratã indata dupa deliberarea proiecteloru mentionate. — Dupa una discutie mai lunga camer'a admite ambele propuneri.

Presiedintele spune ca, conformu unu concludu alu camerei, in siedintia de asta-di ar' avé a se pertratã proiectulu de resolutiune alu deputatulu Ales. C s i k y, des-

dã potere si indresnela a cuceri mai multe, si acum'a e atacatu alu douilea odoru, totu atatu de pretiosu, adeca limb'a. Pana candu romanulu lipsitu, rapitu de avere, ofteza, ba in cruntele sale sudori muncesce pamentulu spre a multumi pre stapanulu seu de acum; pana candu romanulu contribuie cu avere, sange si vietia spre aperarea si ferecirea, patriei, stapanii d'ilei, ospetii primiti — cu incetulu lu submina, pamentulu i subtragu, ba acuma chiaru si graiulu voescu se i amutiésca.

Pre langa tote ca romanulu scie bine, ca pamentulu e zestrea lui stramosiesca, carea au ingrasiatu-o — de sute de ori — cu perae de sange si multime de cadavre romane.

Nuni ajuta tenguire, nu ni ajuta oftare — nu trebuie se danu locu ca se se incuibe in noi ur'a, resbunarea si invidia, pentru-ca tote acestea sunt nedemne de maretulu scopu alu omului, ci romanulu cu mare si micu, avutu si seracu, trebuie se se puna pre munca, trebuie se lucre d'in tote poteri, trebuie se crutie si se cascige si, prin sudorea faciei sale, prin pastrare, prin economie, prin unire, trebuie se fia ingrigitu a-si reocupã pamentulu, carele este fontan'a vietiei, ferecirea, marirea, si faptorulu principale alu existintiei unei natiuni.

Ca-ci o natiune e puternica si vigorosa numai atunci candu domnesce preste pamentulu ce lu locuesce, ca-ci pamentulu ni dà tote, si nice o intreprenderi omnesca, ba nemica nu ar' poté existe, candu pamentulu ar' lipsi. Strainii fiindu pre deplinu petrunci de acestu adeveru, nu crutia

pre respunsulu ministriloru la interpellatiuni, dar' observandu ca proiectulu d'in cestiune s'a presintatu in sesiunea trecuta si, dupa pracsã de pana acum'a, asemenea proiecte nu se pota trece d'ina sessine in alt'a, invita pre propunetoriu se-si reannoasca propunerea, ca-ci allmintrea nu se pote pertratã. — Ales. C s i k y si-reinoiesce propunerea, si esie la intrebarea presiedintulu, daca camer'a voiesce se puna la ordinea d'ilei propunerea d'in cestiune, majoritatea se declara contr'a, prin urmare se respinge.

Dupa ace'a camer'a trece la ordinea d'ilei: alegerea unui vice-presiedinte, si se alege Iosifu B á n ó cu 150 d'in 247 voturii

Urmeza raportulu comisiunii petitiunarie despre petitiunile cuprinse in list'a 47. Intre petitiuni se afla si petitiunea districtulu Cetãtii-de-petra, privitoria la dobendirea unui tribunalu de prim'a instantia in Siomcut'a-Mare. — Danilu I r á n y i spriginesce petitiunea, declarandu ca districtulu Cetãtii-de-petra e uniculu, care n'are tribunalu si ca romanii privescu impregiurarea acest'a de o vatemare a drepturiloru loru nationale.

Ministrulu de justitia, Stef. B itt 6, rectifica, inainte de tote, afirmarea ca Cetatea-de-petra ar fi unic'a juridictiune, carea nu are tribunalu. Cetatea-de-balta inca e o asemenea juridictiune. Nouele tribunale, continua oratorele, sunt regesci de statu, dreptu-ace'a nu e neci decãtu de lipsa ca fia-care juridictiune se aiba tribunalu. Impartirea e statorita una-data si ar fi periculosu a o schimbã, ca-ci in casulu acestu-a sute de locuri aru petitiunã dupa tribunale. — Petitiunea se respinge, era cealalte se transpunu ministriloru concerninti.

Urmeza la ordinea d'ilei desbaterea generala a supr'a proiectulu de lege despre comunele contractualiste, la care participa Gabrielu V á r a d y, Paulu D á n i e l, Ladislau G o n d a si cont. Ferdinandu Z i c h y.

In fine se cetesce a trei-a ora si primesce definitivu proiectulu de lege despre venatu, si cu acest'a

Siedintia se inchiaia la 1³/₄ ora d. m.

Delegatiunea societãtii academice romane.

Premiulu Evangeliiu Zappa.

Fiindu ca antai'a publicatiune de concursu pentru lucrarea celei mai bune sintactice romane nu a datu nici unu resultatu, de aceea, conformu decisiunii societãtii, luata in siedintia d'in 9. augustu 1871, pentru aceea-si lucrare se republica concursulu cu program'a si conditiunile urmatorie:

I. Program'a.

Partea sintactica a gramaticeii limbii romane va cuprinde:

1. Una introductiune generale, in care se voru stabili, prin esemple trase atatu d'in limb'a propria, catu si d'in alte limbe, mai vertosu d'in limbele clasice si sorori cu a nostra, diversele relatiuni in cari se potu pune conceptele spre enuciarea cugetãrilor, stabilindu-se totu-de-o-data si terminologia sintactica cea mai buna ce s'ar poté dá dupa cele mai noue lucrãri gramaticali.

2. Sintass'a speciale a limbii romanesci, in care se voru desvoltã in detaiu tote modurile de expresiune a fiacarei-a d'in relatiunile stabilite in partea generale, cautandu se se deã pentru fia-care modu de expresiune esemple numeroase atatu d'in limb'a populara, catu si d'in cartile nostre cele mai bine scrise, vechie seu noue, producundu-se la fia-care modu de expresiune a unei relatiuni sintactice si idiotismii limbii, alaturandu-se fia-care d'in aceste forme

sacrificie catu de mari, numai se se pota incubã in pamentulu Romaniei, si ast'a in totu loculu, si acum mai alesu in Roman'a libera.

Luandu tote in consideratiune, credu ca pentru noi nu poté fi devisa mai santa si fericitoria decãtu „pamentu“; credu ca, daca tote lucrãrile nostre ar' fi indreptate spre a cascigã pamentu, amu ajunge la limanulu fericirii.

Romanulu cunosce insemnetatea pamentulu si nu sunt rare esemple, ca si-cheltuesce strarea pentru a cascigã cati-va stangeni de pamentu.

Pre langa tote acestea e necesariu, ca pretii in beserica, invetiati in societãti si de pre tribuna, profesorii de pre cathedra, cu unu cuventu prin toti, in totu loculu si cu tota ocaziunea, se se indemne poporulu romanu, se se povatuesca si sfãtuesca a lucrã d'in tote poteri, a economisã si a pastrã catu numai se pote pentru a cascigã si cumpereã cãta mai multu pamentu!

Conoscu suferintiele poporulu, sciu ca povorele sunt pre grele si dãrile mari lu seca de totu; dara crediu si sum convinsu, ca cu poteri unite multe se potu face, si asiè infiantia de asociatiuni spre acestu scopu ni ar' poté fi de mare folosu.

Dãe ceriulu se ni se unesca cugetele si animele; — se fimu tari in vointia si neobositi in lucrare — si scopulu ar' fi ajunsu.

de expresiune cu cele analoge d'in alte limbe, mai alesu romanice, cautandu-se in fine pre de-una parte se se alega cele mai corecte expresiuni, era pre d'alt'a se se puna in vedere solecismii si frãsele neadmisibile in limb'a nostra.

3. Topic'a romanescã, in care se va stabili pre de una parte, care este constructiunea romana comuna, era pre d'alt'a se voru aretã abaterile de la acasta constructiune, punendu-se in lumina, prin esemple indestulitorie, necesitatele de expresiuni d'in cari nascu inversiunile constructiunii comune.

4. Regulele detaiate de ortografia cum si de punctuatiune.

5. Unu conspectu istoricu alu diverselor fase prin cari a trecut limb'a romanescã si sintass'a ei, pentru ca d'in acest'a se se traga concludiuni a supr'a qualitatiloru genera' ale frãsei romanesci.

Acestu conspectu inse nu se cere de rigore, ci se lasa in voi'a concurentiloru.

II. Conditiunile concursului sunt:

1. Marimea opului are se fia celu pucinu de 20 cole tiparite in octavu mare cu litere garmond.

2. Termeniulu, pana candu manuscriptele concurentiloru au se fia tramise societãtii, este 15/27. iuliu 1873.

3. Manuscriptele voru fi scrise in modu legibile, de mana straina, paginate si legate in fascicule. Pre pagin'a antai'a voru portã una devisa in veri-ce limba, scrisa de asemenea cu mana straina. Aceea-si devisa se va scrie si pre unu plicu sigilatu cu sigiliu fara iniciãle autorulu, in care plicu se va afla inchisu numele concurentulu.

4. Manuscriptele se voru cercetã si judecã de sectiunea filologica, care va propune societãtii academice, in siedintia plenaria, premiarea acelor-a d'in operate cari voru satisfacere programei.

Manuscriptele respinse se voru pastrã in archiv'a societãtii pana ce se voru reclamã de autorii loru, ale caroru nume romanu necunoscutu, fiindu ca plicurile ce le voru cuprinde nu se voru deshide.

5. Premiulu destinatu pentru lucrarea, care va atinge perfectiunea, va fi de 400 galbeni; sunt inse destinate inca doue premie, unulu de 200 galbeni si altulu de 100 galbeni, in favorea acelor concurenti, cari s'aru apropiã de perfectiunea ceruta.

Presiedinte, A. T r e b. L a u r i a n u.

Secretariu generalu, I. C. M a s s i m u.

Premiulu Evangeliiu Zappa.

Conformu decisiunii societãtii academice romane d'in siedintia de la 13. septemvre 1871., pentru cea mai buna lucrare a supr'a formatiunii cuvintelor in limb'a romana prin derivatiune si compositiune, se publica concursulu cu program'a si conditiunile urmatorie:

I. PROGRAM'A.

Tractatululu va cuprinde:

a) Una parte generale, in care, cu exemple luate si d'in alte limbi in legatura de cumnatia cu a nostra, si mai alesu d'in limbele clasice, se voru definã si explicã principie formatiunii cuvintelor atatu prin suficse seu derivatiune in intielesu mai strinsu, catu si prin preficse seu compositiune;

b) Una parte speciale, care va avé de objectu formatiunea prin aficse a cuvintelor limbii romanesci si care se va intinde:

1. A supr'a formatiunii cuvintelor prin suficse seu derivatiuni, cum: mor-ariu (d'in mora), fer-icare (d'in feru), strimt-are (d'in strimtu), carn-osu (d'in carne), vac-utia (d'in vaca), parent-escu (d'in parente), etc. . .

Pentru fia-care suficse se va stabili prin numeroase esemple: a) la ce genu de cuvinte se afige; b) daca are o singura forma seu mai multe; c) care este intielesulu celu mai generalu alu lui; d) cari sunt insemnarile accidentali ce mai poté lua; e) in casurile in cari intielesulu unui suficse pare a se atinge cu intielesulu unuia seu mai multoru alte suficse, care e diferintia ce le distinge; f) cari d'in suficse sunt romanice, cari nu; era la acelea cari, de-si romanice, paru, prin transformãrile fonetice ce au potutu lua in limb'a nostra, a se departã de corespondentierile loru in cele-alte limbe romanice, se se determine cu probe indestulitorie acele transformãri; g) in fine atatu in respectulu formeii, catu si alu intielesulu, se voru comparã suficsele romanesci cu cele corespondentierie d'in limb'a latina si d'in altelimbe sorori.

2. Asupr'a formatiunii cuvintelor cu preficse seu compositiuni, cum: a-p-punere, o-p-punere, des-punere, com-punere, ne-fientia, in-fam-u, etc. . .

Pentru fia-care preficse si pururea in comparatiune cu limb'a latina si altelim be sorori, se va stabili prin numeroase esemp' . . a) la ce genu de cuvinte se pune; b) ce transformãrile fonetice sufere; c) care e intielesulu lui generalu; d) cari sunt insemnarile speciali si derivate ce mai poté lua; e) care e in fine diferintia de intielesu a unui preficseu, intru catu pare ca se atinge cu intielesulu altui preficseu.

3. Asupr'a formatiunii cuvintelor prin compositiune a 2 cuvinte, cari esprimu fia-care unu conceptu bine defi-

nit, cum: cod-albu, batu-jocura, perde-ve-ra, bene-cuventare, luce-feru, cascagura, etc. . . cautandu a se stabil, prin comparatiune cula latin'a si alte limbe sorori pana la ce gradu limb'a nostra e susceptibile de asemeni compositiuni si cari anume sunt legile si tipii acestoru formatiuni.

II. CONDITIUNI.

1. Marimea operatului va fi aprosimativu între 15—20 cole de tipari formatu octavu ordinariu cu litere garmondu.

2. Termenulu concursului, candu manuscriptele au se vina in cancelari'a societati academice, este 30 iuliu 1874. Cele venite mai tardu nu se voru lua in consideratiune.

3. Manuscriptele se cere se fia scrise curatu, legibile si de mana straina, bine legate in fascicule si paginate.

4. In fruntea manuscriptului va fi scrisa una devisa seu motto in veri-ce limba si totu de mana straina.

5. Pre langa manuscriptu se va alaturá si una scrisore inchisa in plicu sigilatu cu sigiliu fara initialele autorului, adresata cátra societatea academica si portandu pre adres'a d'in afara devis'a manuscriptului, scrisa éra-si de mana straina, éra in intru numele autorului.

6. Manuscriptele se voru censurá si judecá prin sectiunea filologica, care va propune societati academice, in siedintia plenaria, premiarea acelu-a d'intre operatele venite, care va meritá premiulu destinatu pentru acésta lucrare.

7. Manuscriptele nepremiate se voru pastrá in arhivele societati pana ce se voru reclamá de autorii lor, ale caroru-a nume remanu necunoscute, fiindu cá plicurile ce le voru cuprinde nu se voru deschide.

8. Premiulu defiptu pentru acésta lucrare, d'in procentele fondului Evangeliu Zappa, este de lei noui 1500.

Presiedinte A. Treb. Laurianu.
Secretariu generalu I. C. Massimu.

Premiulu Alessandru Ioanu I.

Conformu decisiunii luata de societatea academica romana in siedintia d'in 3 septemvre, pentru cea mai buna traducere a opului lui Cesare, de Bello-Civili cu anecsele de Bello-Alexandrino, Africano et Hispaniensi, se publica concursulu cu program'a si conditiunile urmatorie:

1. Traducerea va fi intr'una limba romanesca, curata si eleganta, cautandu a se reproduce si in traducere qualitatele originalului.

Se lasa inse in vederea traducatoriului a dá note critice a supr'a diferiteloru lectiuni ale locurilor obscure d'in tectu, cum si a supr'a termenilor tehnici si numeroru proprii.

2. Termenulu concursului, candu manuscriptele au se vina in cancelari'a societati academice, este 15 iuliu 1873, st. v.

Cele venite mai tardu nu se voru lua in consideratiune.

3. Manuscriptele se cere se fia scrise curatu, legibili si de mana straina, bine legate in fascicule si paginate.

4. In fruntea manuscriptului va fi se crise una devisa seu motto in veri-ce limba si totu de mana straina.

5. Pre langa manuscriptu se va alaturá si una scrisore inchisa in plicu, sigilatu cu sigiliu fara initialele autorului, adresata cátra societatea academica si portandu pre adres'a d'in afara devis'a manuscriptului, scrisa éra-si de mana straina, éra in intru numele traducatoriului.

6. Manuscriptele se voru censurá si judecá prin sectiunea filologica, care va propune societati academice, in siedintia plenaria, premiarea acelu-a d'intre operatele venite, care va meritá premiulu destinatu pentru acésta lucrare.

7. Manuscriptele nepremiate se voru pastrá in arhivele societati pana ce se voru reclamá de autorii lor, ale caroru nume remanu necunoscute, fiindu cá plicurile ce le voru cuprinde nu se voru deschide.

8. Premiulu defiptu pentru acésta lucrare, d'in procentele fondului Alessandru Ioanu I, este de lei noui 1,200.

Presiedinte A. Treb. Laurianu.
Secretariu generalu I. C. Massimu.

Premiulu Alessandru Odobescu.

Conformu cu decisiunea societati academice romane, luata in siedintia d'in 13 septemvre 1871, se publica concursu pentru cea mai buna lucrare istorica a supr'a poporeloru cari au locuitu tieriele romane d'a-stanga Dunarii mai inainte de conquist'a acestoru tiere de cátra Imperatoarele Traianu.

A. Aceste cercetá rivotu fi indreptate:

1. A supr'a geografiei antice a Daciei d'in tempii anteriori asiediminteloru romane d'intrinsa.

2. A supr'a origini denumiriloru si distinctiuniloru etnografice ale poporeloru cari au locuitu aceste tiere.

3. A supr'a religiunii, institutiuniloru, legiloru, usuriloru si gradului de civilizatiune ale acelor popore,

avendu-se in vedere si monumentele de ori ce natura, cari s'au potutu pastrá de la dinsule.

4. A supr'a vestigiiloru ramase d'in limbele lor.

5. Concurantii voru trebui se estraga notiuni pre cátu se pote mai complete d'in autorii antici (Eleni si Latini) cari au atinsu aceste subjecte, si totu-de-odata se supuna la una critica comparativa plina de atentiune tóte opiniunile principali emise de invetiati istorici si archeologii moderni a supr'a materieloru d'in programa. Printr'unu asemenea studiu, concurentii voru trebui se-si formeze una opiniune critica, pre care o voru intemeiá pre argumente scientifice.

Scierea va avé una distributiune sistematica; ea va fi regesa in limb'a romana cu unu stilu corectu si limpede. Testulu disertatiunii va avé una intindere aprosimativa cá de 200 pagine in 8° de tiparu cu litere garmondu.

Cuantitatea si estensiunea noteloru anesate la testu sunt lasate la dispositiunea autoriloru.

B. CONDITIUNI.

1. Manuscriptele voru fi tramise la delegatiunea societati academice, curatu prescise de mana straina, fara de a portá numele autorului, ci numai una devisa scrisa atátu pre manuscriptu cátu si pre unu alaturatu plicu sigilatu, care va contiené numele si adres'a autorelui.

Termenulu defiptu pentru admissiunea manuscripteloru este pana la 15. iuliu anulu 1873.

2. Disertatiunile voru fi judecate de societatea academica, care va decerne premiulu acelei-a, care va fi recunoscuta cá satisface tóte conditiunile programei.

3. Premiulu care se va poté decerne in anulu 1873. va fi in suma de una mia lei noui, plus interesele ce capitalulu acestu-a va fi produsu pana la epoc'a decernerii premiului.

4. Nepresentandu-se nici unu manuscriptu pana la termenulu mai susu defiptu, se va prolongi concursulu inca pre unu anu, adeca pana in 1874., adaugundu-se la premiulu si interesele sumei pre alu treilea anu.

Presiedinte, A. Treb. Laurianu.
Secretariu I. C. Massimu.

VARIETATI.

*(Kossuth despre impacatiunea a cehii) Deputatulu Ernestu Simonyi, unulu d'intre matadorii stangei estreme magiare, se duse la Turinu nemediulocitu dupa nimicirea impacatiunii cu cehii, spe a afia, cu privire la acésta cestiune, opiniunea lui Kossuth, care se considera inca de capu alu partidei d'in 1848. In urm'a acésta, ex-dictatoarele a tramisu la adres'a deputatului Helfy una epistola, carea s'a publicatu si in „Magy. Ujság“, organulu acestei partide. D'in acésta epistola estragemu urmatoriele passagie, cari se referescu strictu la impacatiunea nimicitá: Sum descorigiatu — d'ice betranulu esilatu — cá-ci sciu, cá acei-a, despre cari eu diceam cá ducu Ungari'a la mormentu, nu se lasa a fi condusi de mine in procederea lor. Autonomi'a Boemiei nu numai cá nu este in contra, ci este chiaru in interesulu Ungariei, si acésta d'in caus'a, cá Ungari'a pre carea Ddieu in mani'a sa a pedepsitu-o prin una casatoria micsta cu Austri'a, ar avé cu atátu mai pucinu d'a se teme de s'caneriele Austriei, cu cátu selfu-guvernamentulu nationalu ar cascigá mai multu terenu. — Cestiunea mai are inca, continua dinsulu, si alta insemnetate. Inaintea vietiei Ungarei stá unu semnu de intrebare infricosiatu, si acestu-a este panslavismulu, care se baseza pre Russi'a. Prin aceea, cá Ungari'a s'a spariatu de fantom'a panslavismului, s'a efeptuitu deplorable impacatiune ostrungeresca, si apoi chiaru acésta frica neratiunabile a facutu cá panslavismulu a ajunsu la maturitate. D'in nimicirea impacatiunei cehe va urmá, cá cehii, cu voia seu fara de voia, se voru arunca in bratiele panslavismului. Acésta miscare se va estinde apoi cá unu focu in tóte partile, pana josu la Marea-Negra. Si furi'a panslavismului se va descarcá cu vehemintia dreptu a supr'a Ungariei, carea a datu mana de ajutoriu la nimicirea impacatiunii, cá-ci pre austriaci i acopere si protege in ultim'a linea Germani'a. Dar' ungerii incátrau se apuce, ungerii, cari nu vreu se devina nice nemti, nice panslavi. — Cu tóte acestea inse Kossuth afla unu expedientu contr'a panslavismului, si acestu-a este: „A face totu ce este posibilu, cá fia-care poporu slavu, care are unu trecutu istoricu si legalu pre unu teritoriu a-numitu, si este inzestratu cu una individualitate nationale pronunziata, se-si administreze afacerile sale cá natiune, cá astfelu se devina una natiune multumita.“ Nu este de temutu, cá cehulu va deveni panslavu atunci, candu va fi elu domnu in tier'a sa. — Dlu Kossuth facea bine daca in epistola sa despre slavi nu-si uitá nice de romani, cari inca stau pre acelu-a-si terenu cu slavii d'in Ostrunguri'a; incátu pentru desu numitulu conceptu „Ungari'a“, nu vremu se credemu, cá dinsulu v'fra sub acésta firma si pre „Transilvani'a“, carea n'a renunziatu, si nice cá va renunziá vre-odata la numele, drepturile si autonomi'a sa.

*(† Necrologu.) Luni, in 30. oct., la 11 orser'a, tiran'a morte mai rapi pre un'a d'intre celea mai demne matrone romane. Iuliana Silvasi m. Luca, amabila consocia a dlui protopopu si parochu alu Petielcei, Elia Luca, si-a datu nobilulu seu sufletu in man'a creatorului in etate abia de 45 ani, lasandu in cea mai adunca dorere pre prea demnulu seu sociu d'impreuna cu 5 fii, tocma candu acesti-a mai multu aveau lipsa de vietia dinsei. — O femea acésta, carea a intrunitu in gradu mare virtutile femeeloru celoru mai escelinte — pentru cari insusiri a si fostu petrecuta cu cea mai adunca pietate, joi in 2. noemv., la repausulu eternu, de cátra toti acei-a cari au avutu oca-siunea de a-i cunosce nobilulu sufletu. Fia-i tierin'a usiora! Teusiu, 5. noemv. 1871. G. S.

*(Dlu Antoniu Schiau, fiscalu cameralu in Dev'a, si renumit'a nostra literatrice Dsior'a Constanti'a Duncá) si-celebrara cununi'a in baserica gr. orient. d'in Alb'a-Iuli'a, dominec'a trecuta la 12. nov. (31. oct.) Fericirea si indestulirea cea mai deplina se inotiesca pre acésta parochia in tota vietia lor!

*(Musicanatiunale.) Sub titlulu: „Sovenir de Mehadia, Chants et Danses Roumains pour le piano transcrits par M. Klein“ aparú in Aradu una collectiune de cantece si dantiuri romane, transcise pentru piano-forte de Dlu M. Klein. Felicitámu pre Dlu compositoriu pentru gustulu si successulu, cu cari cultiva music'a romana, si ni tienemu de detorintia a trage atentiunea romaniloru iubitori de arte a supr'a acestei interesante collectiuni de melodie romane. Este pusa la vendiare, in Aradu, la Klein et Fischer. Pretiulu: 1 fl. v. a.

Subscribulu are onore a face onor. publicu cunoscutu, cá si-a deschisu cancelari'a advocatiála in Logosiu, in cas'a lui Gergely Ferariu.

Ioane Nedelko,
advocatu.

Sciri electrice.

Berolinu, 11. noemv. Termenulu pentru notificarea obligatiuniloru cálii ferate romane la Bleichröder si la societatea de discountu s'a prolongitu pana in 15 lun'a curinte; ieri si asta-di au incursu anuñiari numeroase.

Versalia, 12. noemv. Guvernulu va propune in Adunarea natiunala mantinerea definitiva a republicei.

Viena, 13. noemv. Unu telegramu alu diu-arialui „Fremdenblatt“ comunica d'in Rom'a, cá in camer'a reprezentantiloru se discuta proiectulu d'a propune proclamarea Italiei de monarcia.

Praga, 13. noemv. Greger díse cu oca-siunea infintiarii de ieri a clubului democratulu cehu: Vien'a se bucura de nereusirea impacatiunii, dar' impreuna cu ea se bucura si Berolinulu si Petropolea, cari voru intrá in ereditatea Austriei. La aceste cuvinte domni linisce mormentala; Dupa ace'a Greger agramadl pre Beust cu injurature; acum vine la potere o partita, carea voiesce se inaltie vulturele prusescu pre castelulu imperialu. Oratorele terminá cu cuvintele: Ne-au provocatu la lupta, ei bine, se luptámu.

Viena, 13. noemv. „Neue freie Presse“ raporteza, cá Kellersperg a conferatu repetite ori eu imperatulu, cu tóte acestea inse programulu seu nu s'a aprobatu. Este probabilu, cá i se va respinge program'a, de ora-ce la desfasiurarea principiiloru s'a escatu intre dinsulu si Andrassy una diferentia de pareri a supr'a cestiunei polone. Andrassy dechiará, cá elu vré se impace pre poloni cu ori ce pretiu, ér Kellersperg nice decátu nu vré se conceda Galicieii una pusetiune separata.

Praga, 13. noemv. Se díse, cá Smolka, Bleiweis, Costa, Giovanelli si Prazak au promis, cá voru participá la congressulu federalistiloru.

Bucuresci, 13. noemv. Guvernulu va delaturá pre toti jidanii, cari functiuneza la cáliile ferate Strousbergiane.

Bursa de Vien'a de la 13. noemvre, 1871.

5% metall.	57.55	Londra	116.70
Imprum. nat.	67.30	Argintu	116.50
Sorti d'in 1860	99.20	Galbenu	5.59
Act. de banca	793.—	Napoleon'd'or	9.31 1/2
Act. inst. cred.	304.30		

Propriet., edit. si red. respundiet: ALES. ROMANU.